

Респондент: Українець Ліна Олександрівна, (61 рік).

Хто записав: провідний редактор
(з видавничої діяльності та сайту)
інформаційно-видавничого відділу
Національного музею Голодомору-геноциду
Любов Гоцуляк.

Дата запису: 23.08.2022 року.

Спосіб проведення інтерв'ю: аудіодзвінок.

...Звати Люба. Я працюю в Національному музеї Голодомору-геноциду в місті Київ. На території парку Вічної Слави ми знаходимося. І зараз ми збираємо свідчення людей, які або були в окупації, або постраждали від рук наших так названих «визволителів». І, виходить, ці свідчення, які ми збираємо, – вони будуть знаходитися в архіві музею. І ними зможуть користуватися дослідники, історики, різні науковці. І вони будуть використані, можливо, навіть і іншими організаціями, але не на комерційній основі. Чи Ви погоджуєтесь на це?

Так, так, так, я розказати хочу, хто дійствітельно цікавиться, а не, там, як кажуть, комерц... комерцію робить. Розказати все, що я знаю, все, що зі мною відбулось, і я готова.

Дивіться, для початку я хотіла, аби Ви представилися, прізвище, ім'я, по батькові і скільки Вам років?

Так, мене звати Ліна Олександрівна Українець... Таке в мене прізвище...
Красиве...

От... Мені 61 рік.

Скажіть, будь ласка, де на момент повномасштабного вторгнення Росії Ви перебували?

В місті Ірпінь, вулиця Тіщенка, 13.

Ви, власне, там і проживаєте, там?..

Да, да, зараз там... тут і проживаю.

Скажіть, будь ласка, яким... як взагалі для Вас розпочалася ця повномасштабна війна, яким був ранок 24 лютого?

Ну, ранок був... Перше, що прийшов мій син і... десь, ну, я знаю, може в годин шість, він сказав: «Мам, почалась війна». А потім над нами стали літати вертольоти ворожі, то єсть через... прям через наш двір вони летіли, дуже багато вертольотів, літаків... ну, вони вище летять, а вертольоти було видно дуже близько. І вони всі летіли на Гостомель. Ну, ми розуміємо, в якій стороні Гостомель. А потім там почались бойові дії. Ми дуже злякались, потому що, ну, било дуже сильно, і ми... ну, якби, було дуже страшно, перше, ми й ніколи не чули такого... такої кількості цих «бахів» і всього. Потім ми начали

дзвонити в міську раду, і наші трохи нас заспокоїли, сказали: «Заспокойтесь, це працюють наші “гради”».

І до вечора 24-го, то єсть, воно не... не переставало бахати, но всьо равно настрої у нас був, ну, такий, не... незлама... ну, ми не... не так боялись, тому що розуміли, а потом ше ж ше був, наш інтернет в цей час був. То ми дивилися, що там в Гостомелі побили тих перших, шо висаджувались.

Потом далі було 25-те, там, 26-те, там, була Буча, там був... Ну, оце все, що там побили на «яблоньке». То єсть ми, напроти... якось так... при... як це називається...

Піднесений був настрої...

Да, піднесений настрої...

...не падали духом.

...то, що, от, – побили. То єсть, в мене молодший син мій – так він дуже рвався в тероборону, він казав: «Я все пропущу, воно все щас закінчиться, я все пропущу, я... я повинен бути там».

Вот... Ну, і тероборона ще то той час на... на... в Ірпені була дуже, як сказати, ще не сформована. А старший мій син, він мені теж подзвонив, він сказав, що він пішов в тероборону, но там тероборона починалась, вопше їх всіх записували в муніципальну варту. То єсть, вони були добровольцями, ще самої тероборони, як такої, не було.

От... І, я знаю, що вони писали, – і ми тут же це все передавали. Якщо у вас єсть якісь... як це називається, ну... щас скажу... був... от... щоб була... одяг, іменно як для воєнних: футболки, куртки, там, штани, таке все. І дома в нас було багато, потому шо молодший син ходив в такий військовий гурток, в 17-ій школі, і тому в нас було багато всього, особливо тепло: теплі штани, тепла куртка, там, якісь футболки. І це ми все збирали, і ще, ну, найшли можливість, підійшли до «Екомаркета» і це все віддали в штаб, потому шо вони в цьому нуждались, не було нічого.

От... А молодший... а старший син мені дзвонив, і потом навіть він розвозив, як це називається, «гуманітарку», а тут уже в Ірпіні почалося таке, знаєте, з магазинами, що, от хліба не стало, то єсть уже відчувалося, оце такий ажіотаж. Там десь хтось купив яйця, передав, а хтось уже... уже хліба не було. І я знаю, що син привіз, старший привіз мені «кірпічик» такий хлібчика. І ми його так берегли всю війну, він нікуди не дівся, ми його не їли. Ми, ну, посушили його на сухарі і не тре... не чіпали його, от.

Так що отак почалась для нас війна.

А скажіть, будь ласка, Ви... от саме в Вас на території, там де Ви проживали, там були російські військові?

Значить, дивіться... Наш, ну, Ірпінь – він такий цікавий. То єсть, вот, розумієте, вот, іде, наприклад, вулиця, да, вот, Тіщенка, йдуть номера, а Ви мене можете Ви взагалі не знайти. Потому шо у нас малесенький переулок, і в тому

переулку, ну, я знаю, домів, напевно, щас скажу, 13-й, 11-й, 9-й – оце все, ми там сховані, то єсть, і от дома стоять по вулиці прямо рядочком, а ззаді ще десь десять домів схованих.

І тому до нас вони не потрапляли, потому що, ну, не... не знайшли нас. Ну, ми напротів парка «Незнайка», то там в самому парку йшли... ми чули такі бої, які йшли по ночам, як це називається, «ручні бої», то єсть не, не артилерія, а «ручні бої». І їх було багато на Українській... От моя сусідка, яка прям зі мною «город в город», ну, потому що у нас приватний сектор, і вона каже: «Да, ми їх бачили». То єсть, а вона... її частина будинку виходить на вулицю Українську, там вони ходили з цими жовтими стрічками, там вони їх бачили. Ми їх не бачили. Ні одного разу.

Ви були весь час в Ірпені, весь цілий місяць, цілий березень, так?

Так, ми прийняли таке рішення. Розумієте, от чо'сь, я дуже людина така, віруюча, і я вирішила, що я якщо буду тікати, – це значить, в душі я злякалася. Я... ну як, собі таке, що я... я щас скажу... «Ти загубиш і те, що маєш, і не найдеш нічого». То єсть, ми вирішили, що ми тут... Тим паче, що наша... наш будинок, ну, схований, і він ще так, «в глибинці». То єсть його, даже якщо з усіх сторін найт... ходити, то можна і не побачити ні з якої сторони його. То єсть він якось, до нас... ми всігдa страждаєм, бо до нас всігдa стікає вся дощова вода, бо ми от – вся вулиця наверху, а ми – в «глибині».

От. Тому ми вирішили, що ми нікуди не поїдем. Старший син навіть мені, ну він же ж в теробороні, оце був він: «Давай, мама, я тебе відв... ну, вас всіх відправлю на Польщу, зараз від... ну, відправляють всіх», і він мені пропонує... Говорю: «Не, я нікуди не поїду, ми залишаємось». І ми залишилися.

А скажіть, будь ласка, якісь запаси їжі у Вас були, правильно?

Ну, по-перше, в нас був погріб, в якому у нас була картопля, цибуля, трохи муки було, були якісь консерви. А потім, я хочу Вам сказати, що коли почалась, ну, основна, піс... після 5-го березня, їсти не хотілось. Ми їли один раз в день, головне, щоб хтось приніс кип'ятка, потому що в нас... ми не могли розвести багаття, бо у нас димок було б видно на Університетську, ту сторону, де стояли вже оці рашисти, і, получається, розводити було дуже опасно, тому що вони зразу бачили і обстрілювали. То нам з других домів, вони там в таких маленьких відкритих підвальчиках гріли воду і нам приносили окроп і у нас, ну, кашу можна було запарити цим окропом, то ми були щасливі, коли нам приносили цю гарячу воду, потому що і самі їли, і собак, які тут залишилися, ну, чужі. Ми годували теж, треба було хоч чим-небудь тепленьким їм за... залити, щоб вони могли теж поїсти.

Зв'язку, я так розумію, не було у Вас?

Зв'язок пропав 5 березня. Ну, в мене ж... Якщо, може, не знаєте... може, Ви не знаєте, в мене загинув 5 березня син, старший.

Той, що пішов... що був в теробороні?

Да, в теробороні, да. Він загинув на перехресті вулиці Лисенка та Давидчука. Ну, це район, такий там... «Піонерський», ну, лагерь «Дружний»... Це... вони... прорвалася колона танків четвертого, ми ще спілкувались з сином по телефону, він дзвонив, кричав: «Мама, бігом в подвал, потому що прорвались танки». А потім мені ще дзвонив, потому що над нами летіли ракети... тоді дві чи три ракети там же ж, в тому районі, попало в багатоповерхівки. Потом він ще раз, він... Я, я дуже, ну, так, перелякалась, я не могла з ним розмовляти, у мене, знаєте, так... ну, от, челюсть, вона мене не слухалась, вона тряслась і я не могла говорити. От... А потім він подзвонив мені ще раз і сказав: «Мама, я получив перше бойове хрещення, ми це відбили». Це було четвертого. Але вони ще «знімали» наводчикав, потому що в два дома цілились ракети, летіли в два дома, а один був цілий. А потом, говорить: «Ми зрозуміли, що там на самому верхньому поверсі світиться фанарік, всьо время біленький, і цей будинок не чіпають». І там була відкрита, ну, така маленька хвірточка на, на, на горищі. І він каже: «Ми туди пішли, і один втік, а одного завезли в районний відділ поліції». От. І він просто мені каже: «Мам, знаєш, що у мене із зброї є?» А й... ну, так я питаюся, а він каже: «Ніж». І все. Більше нічого не було. Завтра пообіцяли дати автомати. Це я Вам передаю розмову сина, ну, майже останню. П'ятого вранці він знову мені передзвонив і спитався: «Мама, плюс?», то єсть, все нормально, військові так розмовляють. Я говорю: «Так, плюс». І все, більше... розмов більше ніяких з ним не було. А потім почався прорив ще один, 5-го березня, ми вже зрозуміли, по тому, що відбувалось на вулиці, по тому, що ми чули.

Потом я ще раз позвонила в штаб, мені підтвердили, сказали: «Так, прорвалися». Вот... І зв'язок тоді пропав, 5-го березня, до вечора пропав... світло, по-моєму, останнє, спочатку газ, ілі навпаки спочатку.... Ну, це все відбулось, от п'яте число... так, спочатку світло, потом газ. Єдине, що у нас завжди була вода, потому що у нас на... в нашій садибі єсть криниця, і було відро, і оце можна було набирати воду... і ми ще й людям роздавали, до нас приходило багато людей.

І з тих пор зв'язку з моїм сином не було, і зв'язку взагалі не було. Ну, так, деколи могли, там, заряджати, там ще залишались якісь автомобілі, це ще десь до 10-го, до 12-го березня, то люди пропонували, то ми ходили, знаєте, там до... до... в автомобілі, як це називається, підключали в автомобілі до чого там...

А, я знаю...

Акумулятора.

Акумулятора, умгу...

Потом ми витягували те, що було в ноутбукі, теж, щоб хоч трошки зарядити телефон. Бо... ну як, зв'язок був, знаєте який, ми могли получати і

самі відправляти хоть маленькі SMS-ки. А потім більше всього нас виручав телефон кнопочний мого чоловіка. Він мене старший, чим я, йому 70 років, і він користується тільки таким кнопочним телефоном. Так він доставав батарею із того телефона і грів його біля серця, цю батарею, ну, цей заряд, ну. І вона тоді давала одну «шпалу», і ми могли почути один раз в день новини. То єсть, ми переключились на радіо ФМ і могли один раз в день чути, що відбувається вобщє в нашому місті, тому що Меркушин виступав майже кожного дня і от, ну, пояснював, що відбувається, там, розказував, коли буде евакуація, в які дні, які години, то єсть це все ми могли, хоть, ну, почути.

І потім ця от батарея нас тоже спасла, коли ми вже... нас розбомбило, то 26-го березня ми могли зв'язатися з Києвом, потому що зв'язку взагалі нема, а він так ото нагрів її знов до серця, і вона давала одну «шпалу», то ми могли зв'язатися.

А скажіть, будь ласка, як було звати Вашого сина?

Українець Дмитро Анатолійович.

Якого року народження він був?

1981-го.

А коли Ви дізналися про його загибель?

9-го березня мені написала SMS-ку моя подруга, яка евакуювалася в Германію. Потому що штаб уже не відповідав, я дзвони... ну, як дзвонила... я писала в штаб SMS-ки – вони не відповідали. І я зрозуміла, що, ну, напевно, заборонено. А... я не віри... я, знаєте як, я все надіялась, думаю, напевно, їм ну, заборонили виходити на зв'язок з рідними. Тут вже ж уже вони стали ці... рашисти, то єсть, ну, десь треба ховатися, то єсть не... нельзя виходити. Я не знала цього. А потом мені Валя написала SMS-ку, вона дуже, ну, хвилювалася, не знала, як це мені сказати, ну мамі сказати то, що загинув син. Ну, Ви знаєте, який у мене був стан? Він був заморожений, у мене не було істерик ніяких. То єсть, той стан, в якому ми там уже находились, уже 9-го, 10-го, він був такий... от, от всьо внутрі, все сконцентроване на оцю небезпеку. Не було оцього вихода, що син загинув, я там плакати начну, нічого.

А потом десь після 10-го березня до мене прийшло двоє хлопців, яких я зовсім не знала, пізно вечором до хвїртки. Вони були трошки даже випівши і сказали: «Не хвилюйтеся, ми Вашого сина в братській могилі поховали». От.

А потім я дізналась, що цих хлопців теж розстріляли. То єсть тих людей, які ховали мого сина в братську могилу, бо він там пролежав з п'ятого до восьмого.

Якщо, ну, Вам буде цікаво, то там, в общєм-то, така ціла історія. Там жіночка, яка бачила, як... ну, вона... спочатку вона ховалася в підвалі, вона чула просто, що там йшов бій, вона говоріт: «Я сиділа в підвалі. А потім, коли я вилізла», а вона така... ну, прямо, вот її забор, і цей бій був... її... машина мого сина, вона в'їхала в цю... в паркан, вони там прямо «всілися». То вона каже:

«Вони лежали, і взнати твого сина, – говорить, – я не могла. І, там, ну, дуже покалічене лице, там... ну, окремо... то єсть, очі валялися, ну, страшно було». От... І другий хлопчик, він вапше висів з машини, так, на тому рижому джипі він просто висів. А потім... це були п'яте, шосте, сьоме, аж восьмого числа, там якийсь дідусь домовився і всьо-таки їм дозволили поховати. Так вот, ховали наших хлопців і ще сім'ю, яку розстріляли, з Луганська. От...

А потім цих хлопців розстріляли... ну, там, розстріляли не за то, що вони поховали, а там було зовсім інше. То єсть, якщо буде цікаво, це я дуже в сторону відходжу.

Ні-ні-ні, Ви розповідайте, це усна істо... справа в тому, що це є усна історія і насправді кожен момент... він наразі важливий.

Ну, вони просто... розумієте, в нас всьо-таки теж залишалися ДРГ, то єсть такі диверсійні групки із тероборони. І вони робили, коли вже там вони стали в тому районі, вони робили їм, ну, невеликі такі диверсійні... ну, не то, що провокації, а диверсії. То єсть, там, говорить, десь розтяжку ставили, десь коктейль «молотова» кидали, десь гранату. Вот... І вони зрозуміли, в яко... з якого підвалу це відбувається. То єсть, знали де, ну, хтось, може, і показав, що тероборона ховається в такому-то підвалі.

А там такий, ну, як називається, мікрор... такий ЖКХ, ну, житловий комплекс, там три дома, вони так трошки вниз, в глибині. Я туди ходила, я це все подивилася. Так от наверх виїхав танк, і цих три дома отак з одного пострілу розстріляв, а потім всіх людей, які ховалися в підвалі, їх заставили всіх вийти і їх всіх разом розстріляли.

Це я розказую з розповідей людей, я там не була. Я розказую те, що розказали мені люди, які там проживають.

А скажіть, будь ласка, з Вами... Ви також в себе у погрібі переховувалися, правильно?

Знаєте, ми попробували переховуватись в погребі декілька разів, а потім зрозуміли, що це зовсім ненадійно, тому що старий такий... ну, сарай, хлів, як сказати, над нами, і він всьо время здригався, і йшли тріщини, і ми боялися то, що ми можемо залишитись під завалами. Потому що над нами міни і снаряди літали кожного дня і по багато разів. Дом ходив отак... наш будинок ходив ходуном. То в сараї – ми просто могли звідти не вибратися. І того ми побували в тому погребі десь два рази, а потім відмовились від цього. Ми находилися в будинку.

А хтось із Вами ще був, чи Ви були тільки вдвох з чоловіком?

Чоловік і молодший син.

Ага, втрьох ви були.

Да, і ще я хочу Вам розказати історію. 8-го березня дуже сильний був обстріл у нас. Дуже сильний, страшний був обстріл. Ми прокидались дуже рано, потому що вже десь з пів шостої, деколи з пів сьомої починав...

починався обстріл. Я вийшла на кухню, ну, холодно дуже, ми ходили всьому в чому тільки... У нас в хаті було плюс шість. Більше не було. От... І я вийшла на кухню, а там маленькою таким... ну, чарочка така маленька, і там було п'ять пролісків. Це мій чоловік вранці 8-го березня пішов рядом у сусідів, у них проліски, ну, дома цвітуть, то єсть, це не до лісу, нікуди, це в сусідів. І він назбирав цих пролісків, і я вийшла на кухню, і там стояли ці проліски, і я їх не забуду ніколи, потому що це таке було, знаєте, зворушливо. Тут... тут, от ми прощаємося кожних п'ять хвилин, потому що будинок трясє, ну... це страшно, воно так трясло, що у нас, ну, от, стіни, які несущі стіни, у нас зараз отакі тріщини страшні, потому що він так, «ходуном ходив».

От... І так, це було 8-ме березня, а 9-го ми узнали, що загинув Діма. От. І дальше ми продовжували жити, дальше до нас приходили люди, які приходили водичку набирать. До нас йшли всі, ми дозволяли всім, потому што тут рядом церква московського патріархату через дорогу, то вони... у них теж така сама вода, і там теж насос, но вони... ну, насос-то не робив, потому що електрики не було, ну, можна було, но вони відмовляли всім, вони не давали води. А ми сказали: «Беріть всі люди». До нас йшли з всіх вулиць: і з вулиці Шевченка, яка, ну, біля міської ради, і йшли з вулиці Київської, і весь мікрорайон навкруги – всі йшли до нас.

І потом, коли вже до нас прилетів цей снаряд... а коли ми вже вернулись, я почала читати в соцмережах, то зрозуміла, що це може бути і помста. Потому що до нас приходили, ну, вот, біля криниці, коли даже бомбили, всьо равно люди чуть лі не в черзі стояли, набирали великими бутлями, тачками приїжджали. І над нами літали всьо время дрони. То єсть, вони могли бачити, що це робиться. І ще хлопці тут, які так близько там біля нас... спілкувалася, то вони кажуть: «І ходили й наводчики, дивились, що тут відбувається, що ви даєте воду».

А по Ірпеню тим, хто давав воду, – їм мстили, їх обов'язательно бомбили. Тому до нас 25-го березня, в пів 8-ої вечора, ну, це невеличкий снаряд, потому що вже дивилися і сапери, і військові, які до нас приїжджали. Вони говорять, якби це був 120-й, то це іменно снаряд, не міна. Потому що навколо нас в людей горіли дома, то туди попадали міни. 5-го ми бачили, як страшенно горів дом біля нас в сусідів. Потом, десь числа 10-го –11-го, інший будинок був, там впали... падали міни і починався зразу... горіння, в нас горіння не було.

То єсть, снаряд попав, стіни рухнули, впали, ну, двері... двері повіривало, вікна, вот... а горіння не було. Но... ми вийшли... ну, як вийшли, от я виходила прямо в носках, я... ну, такий був, знаєте, не то, що відчай, а даже не страх. А спокійно треба було вийти, потому що могли ж... могло ж воно й ще раз прилетіти. Вот... І ми вийшли, стали так під гараж, і дивились, як воно дальше продовжає, з цим хвостом, летіти ці снаряди. Но вони вже перелітали через наше горище, через нашу кришу і летіло дальше в слідуючу

вулицю. То єсть, це вже вулиця Ватутіна і туди воно попадало і там загорялось. Но в нас вогню не було, в нас просто була розруха. І тоді ми вже на другий день пішли.

А й ще ми... ще син мій бачив на горбочку, там на Українській, коли ми стали, він говоріт: «Мам, а я бачив, там світився оцей білий фонарік», то єсть хтось давав наводку.

А Ви кажете, що пішли, а куди пішли?

Що?

Ви сказали, що 26-го Ви уже пішли з будинку, правильно, а куди пішли?

Пішли на Київ, да. Ми просто пішки, отак... ну, правда в нас шо, єдине, шо в нас були складені от рюкзачки, оці тривожні, там, ну, таке, документи, там, гроші, якісь речі, там, для такого вжитку, ну самого, там, вибачте труси-носки. От. І от оце ми взяли і все. Кіт залишився на... на... у цьому, ну от що ми могли і як, куди його покласти, і йшли от, просто по Соборній. Вона була абсолютно пуста, тільки гатила канонада, ну, артилерія била з двох сторін, і ми йшли всьо время по Соборній. Єдине, що ми зв'язались з Києвом, і нам сказали, що зараз хлопець із... ну, він з 92-ої чи 93-ої бригади... він нас... по телефону він нам пояснив, як іти. Він сказав: «По самій вулиці посередині не йдіть. Доходите до «Корони», ну, там перед Романівкою, там ідіть в посадки, йдіть через посадки, бо вас можуть просто дрони побачити і там можуть вас розстріляти. А потім, така там, після тої «Корони», йде, ну, якби територія для забудови (там і зараз стоїть кірпіч, все) – ідіть туди. А потом вже під мостом через вот цю кладку», – і він трошки нам так от по телефону це все пояснив. І у нас одна була «шпала», ми могли це все почути. І потім ми дійшли до кладки, до Романівки, ще вони сказали: «Там вириті такі ями, накриті гілляками. Якщо буде обстріл, ховайтеся, падайте, даже не думайте, зразу падайте в ті ями». Вот. Ну, ми правда дійшли до першого... вже пройшли цей міст зруйнований, дійшли до Романівки, був перший блокпост, хлопці трошки нам дали водички, а потім ми перейшли вже далі туди, до лісу, на Київ, там вже був другий блокпост. От. Там я вже трошки навіть посиділа, вот, і потім вже нас забрали на Київ волонтери.

Це з цього... з цього лісу, де Ви були, так, да? Ну, виходить, до цього другого...

Це воно по дорозі на Київ, як от ходить автобус туди.

Я зрозуміла. А коли потім вдалося повернутися до себе, до будинку, Ви вже вперше приїхали?

Ну, перший раз ми повернулися в той день, коли ховали мого сина, це було 14-го квітня, це вже була, ну, почесна... поховання почесне. За нами заїхала наша знайома, забрала нас там, де ми проживали в Києві. Вона нас всіх втройом забрала, вона сказала: «Сьогодні будуть похорони». А перед тим, я вже ж в Києві, в мене був інтернет, то я вже спілкувалась з ірпіньчанами, я вже

знала, що була ексгумація, і сина мого завезли в Боярку, в цей... як це, ну, де трупа... ну, як це...

В морг, в морг.

В морг, да.

Там він був... він загинув, він... разом з ним був Малюк Сергій – його друг, ще вони дружили з дитячого садочку. Єдине, що Серьожа Малюк, він був учасником АТО, і він міг, ну... бути зі зброєю. Тому навіть та жінка, яка чула і бачила, вона каже: «Вони... бой... йшов бій, вони не просто їх добивали, а вони відбивалися». І вона каже: «Розумієш, Ліна, я ж сиділа в підвалі, но вдали... вда... чуть дальше від цієї машини розстріляної, стояв підбитий бензовоз «орків». Вони підбили його». А чому вона так каже? Потому що рядом валявся отакий твердий короб від... така, знаєте, міномет «Муха» називається. Вона каже: «Від того м... тої «Мухи» біля машини валявся той міномет і був один автомат. Потім, на вечір, вже не було нічого». То єсть, вона говорить... ну там... і вони довго лежали, вона говорить: «Було дуже боляче дивитись. Там люди підходили, деякі накидали на лице твого сина хустинку, але ж, – говоріт, – то вітер здував і боялись, бо грозились розстріляти».

А чому вона знала... узнала, що він мій син? Потому що вона була присутня при цих похоронах і хлопцям клали, ну, в могилу їм, до серця їхні паспорти. І вона говорить: «Я прочитала». А вона мене знає з 1979-го року. То єсть, ще з радянських часів, ми колись з нею разом працювали машиністками. То єсть, в ті ще далекі часи. Вона говорить: «Як я прочитала, хто це, потому що там взнати неможливо, вот, і я зрозуміла». І вона говорить: «Ліночка, я тебе так шукала, я тебе так шукала, я так хотіла...» І це ж вона аж в кінці липня, вот... цього липня, вона таки на... знайшла мене, прийшла і мені це все розказувала.

І ще, коли мене викликали до слідчих, то рядом зо мною сиділа така дуже похилого віку жіночка, яка каже: «А я бачила, як розстрілювали Вашого сина». А чому вона бачила? Бо в неї така верандочка, а в веранді стоїть шафа. І вона в ту шафу ховалася. Ну, то єсть, не видно, що там людина присутня. І говоріт: «Я бачила. Вони були ранені, оба хлопця». Ну, це і тероборона мені казала. Вони ще зуміли чи SMS-ку, чи позвонити, сказати, що «ми трьохсотіє». От. А потом сталось так, що вони зробили задн... ну, дали задній ход і в'їхали в цей забор. Це такий, знаєте, забор із профнастіла, а він стоїть на фундаменті. І от машина, цей джип, він задніми кольосами, він «сів». Вони пробили цей профнастіл і «сіли». І вже виїхать звідти не могли. І рускі, ну, ці «орки» їх доби́ли. І добивали «кадирівці». Вона каже: «Я чула, як він гаваріт “Так добей ево уже!”»

А скажіть, будь ласка, Ви, коли йшли по Ірпені, яким взагалі було місто? Ну, окрім того, що воно було... ну, зрозуміло, пустим, без людей, а яким воно було? Зруйноване, може?

Ну, та вулиця, по якій ми йшли, по Соборній... Соборну якраз, вот, вона дуже сильно по... зруйнована, на по... ну, там, де «жираф», там, де БКЗ, отам,

де йшли бої. Вот. Потом ота середина, де ми виходили, це Тіщенка, – тут зруйнованих багато. А вот далі, вот так, ну, один-два будинки, далі ще немає. А потом уже, де вот «паспортний стол», потом дальше вже до Романівки, там знову... Ну, там близько пойма, і того це все доставало. От, наприклад, по Соборной йдеш, от будинок, наприклад, він з боку, з лівої сторони, 9-поверховий, – зруйнована от одна, на 9-му поверсі одна квартира, от снаряд попав в одну квартиру. Дальше, там, цей... школа, як це вона, ДЮСШ, ну, дитяча спортивна, – вона зруйнована повністю, то єсть, там страшно дивитись. То єсть, це треба, знаєте, ну, як Вам сказати... а де... дещо ти вроді бачиш, що вроді все нормально, всьо-всьо харашо, а заходиш з другої сторони, – а там завал, що зробили. То єсть, це даже і в приватному секторі точно так же. Ну але, як кажуть, щибьонка просто лежить і все. От, наприклад, район, там, де від Варшавки, то там все. І там, де вот ета, «Машторф», там дуже сильно, там страшно все поруйновано.